

UDC 9!323.3

Oksana Zakharova

independent researcher, Doctor of Historical Sciences, Professor (Ukraine)

Оксана Захарова

незалежний дослідник, доктор історичних наук, професор (Україна)

orcid.org/0000-0002-2143-7020

Female Component In The Programs Of Foreign Visit To The Ussr As A Tool Of Cultural Diplomacy (Mid 1940 — Early 1970s)

Жіноча складова у програмах зарубіжних візитів до СРСР як інструмент культурної дипломатії (середина 1940 — початок 1970 рр.)

Мета статті — показати роль культурної програми міжнародних візитів, зокрема сегменту жіночої складової, як важливої частини публічної дипломатії держав, котра, у свою чергу, є «м'якою силою» політики країни та стимулює увагу до держави за допомогою формування іміджу привабливості. написанні праці була використана загальнонаукова (методи синтезу і аналізу; дедукції та індукції; історико-описовий метод та метод узагальнення) та спеціально історична (історико-типологічний, порівняльно-історичний, проблемно-хронологічний методи, метод контент-аналізу) методологія дослідження, що загалом забезпечило досягнення поставлених у праці завдань. Наукова новизна роботи полягає в тому, що вперше в українській історичній науці, на основі унікальних періоджерел, які вперше запроваджуються до міжнародного наукового обігу, досліджується «жіночий сегмент» у програмах закордонних візитів до СРСР як інструменту культурної дипломатії у середині 1940 — на початку 1970-х рр. Висновки. Аналіз унікальних періоджерел, які вперше запроваджуються до міжнародного наукового обігу, показує, що до 1945 р. у радянській дипломатії панували внутрішні, євразійські імперативи, які залежали від специфіки чинного політичного режиму, наприклад періоду масових репресій у СРСР другої половини 1930 рр. і заперечували необхідність переходу до загальноприйнятих, європейських традицій у дипломатії. Навесні 1945 р. відбувається «примирення» радянського дипломатичного протоколу з європейським церемоніалом, що можна вважати фактом революції у міжнародних відносинах. Радянський Союз прийняв до практичного застосування церемоніальні правила Західної цивілізації, а жіночий «сегмент» був далеко не останнім інструментом у формуванні позитивного образу СРСР. Принципи гостинності були важливим складником міжнародної політики Радянського Союзу. Протокольна служба МЗС СРСР робила все можливе, щоб хоча б на публічному, формальному рівні зруйнувати загальноприйнятий стереотип про радянську державу як «Імперію зла». Радянська дипломатія, разом із культурою, мистецтвом, спортом, літературою, як могли створювали позитивний імідж СРСР. До середини 1970-х рр. у Радянському Союзі не було єдиного, стандартного дипломатичного протоколу. Тільки 1976 р. було розроблено та затверджено «Основні положення протокольної практики у СРСР», розроблені МЗС СРСР. Жіноча складова в культурній дипломатії, як і вся система протокольної практики та дипломатичного церемоніалу не вирізнялися стабільністю, послідовністю, а завжди і повністю залежали від кон'юнктурних, практичних потреб чинного політичного режиму та його представників.

Ключові слова: дипломатичний церемоніал, міжнародний візит, офіційний протокол, жіноча програма, культурна дипломатія.

The purpose of this article is to demonstrate the role of cultural programs accompanying international visits, including their female component, as an important element of state public diplomacy, which in turn constitutes the «soft power» of a country's foreign policy and stimulates international attention by cultivating an image of attractiveness. The research employs both general scientific methods (synthesis and analysis, deduction and induction, historical-descriptive method, and generalization) and specialized historical methods (historical-typological, comparative-historical, problem-chronological approaches, and content analysis), which collectively ensure achievement of the study's objectives. The scientific novelty of this work lies in the fact that it represents the first examination in Ukrainian historical scholarship of the «women's segment» in foreign visit programs to the USSR as an instrument of cultural diplomacy from the mid-1940s to the early 1970's, based on unique primary sources introduced into international scholarly circulation for the first time. Analysis of these primary sources reveals that until 1945, Soviet diplomacy was dominated by internal, Eurasian imperatives dependent on the specifics of the ruling political regime — for example, the period of mass repressions in the USSR during the second half of the 1930s — which precluded adoption of generally accepted European diplomatic traditions. In spring 1945, a «reconciliation» of Soviet diplomatic protocol with European ceremonial occurred, constituting a revolutionary development in international relations. The Soviet Union adopted the ceremonial conventions of Western civilization for practical application, with the female «segment» serving as a significant tool in shaping a positive image of the USSR. Principles of hospitality formed an important component of Soviet international policy. The Protocol Service of the USSR Ministry of Foreign Affairs endeavored to dismantle, at least at the public and formal level, the prevailing stereotype of the Soviet state as the "Evil Empire." Soviet diplomacy, together with the spheres of culture, art, sports, and literature, worked to create a positive image of the USSR to the best of its ability. Until the mid-1970s, no unified, standardized diplomatic protocol existed in the Soviet Union. Only in 1976 were the «Basic Provisions of Protocol Practice in the USSR», developed by the USSR Ministry of Foreign Affairs, formalized and approved. The female component in cultural diplomacy, like the entire system of protocol practice and diplomatic ceremonial, lacked stability and consistency, remaining entirely dependent on the conjunctural, practical needs of the ruling political regime and its representatives.

Keywords: diplomatic ceremonial, international visits, official protocol, women's program, cultural diplomacy.

УДК 94(477)«1960/1991»:[061.1«Україна»:32.019.5]:398.332.4-057.68]

Л. Р. Шелестак

ORCID: 0000-0001-8673-3931

Львівський національний університет імені Івана Франка

L. Shelestak

Ivan Franko National University of Lviv

**«УКРАЇНСЬКІ ВЕЧОРНИЦІ»
ЯК ІНСТРУМЕНТ РАДЯНСЬКОЇ ПРОПАГАНДИ
У ПРАКТИЦІ ЛЬВІВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ВІДДІЛЕННЯ
ТОВАРИСТВА «УКРАЇНА»**